

med alt det, som er. Hovedbudskabet i pavens rundskrivelse er faktisk en opfordring til fornyet tillid til den menneskelige fornufts muligheder, til at stille den større og dybere opgaver til besvarelse af menneskets fundamentale livsspørgsmål.

Jeg synes, man bør glæde sig over dette dokument, og rundskrivelsen fik da også stor opmærksomhed i de internationale medier og stort set af positiv art - måske netop fordi vor tid i den grad har behov for tro på mening i tilværelsen, og mange har sat pris på, at paven har taget sådanne helt fundamentale forhold op.

Man må antage, at rundskrivelsen også vil blive bemærket inden for de naturvidenskabelige cirkler, hvor tænkningen er blevet mere åben for det overnaturlige, end den har været i lange tider. Ja, faktisk kan pavens nye rundskrivelse anbefales for alle almindelige kristne, og måske særlig i de nordiske protestantiske lande, hvor vi ikke er forvænt med nogen helheds-tænkning eller kristen filosofi.

Pavens budskab gælder selvfølgelig særlig dem, der beskæftiger sig med filosofi og teologi, men han henvender sig til sidst også til alle mennesker, når han i et meget smukt og åndrigt afsnit til slut siger, - her i den udmærkede dan-

ske oversættelse:

„Jeg opfordrer alle til mere indgående at betragte mennesket, som Kristus frelste i sin kærligheds mysterium, mennesket som uophørlig søger efter sandhed og mening. Forskellige filosofiske systemer har lokket mennesker til at tro, at de er deres egne absolutte herrer, i stand til i komplet autonomi at afgøre deres egen skæbne og fremtid, kun stolende på sig selv og deres egne kræfter. Men dette kan aldrig være den virkelige storhed for mennesket, som kun kan tilfredsstilles helt ved at vælge at indgå i sandheden, ved at tage bolig under visdommens skygge og bo dér. Kun inden for denne sandhedens horisont vil menneskene forstå deres frihed til fulde og deres kald til at kende og elske Gud som den højeste virkeliggørelse af deres sande jeg“.

Reference

Johannes Paul II: *Fides et ratio. Rundskrivelse til den katolske kirkes biskopper om forholdet mellem tro og fornuft*, 60 sider (stort format), kr. 60,- Stenobutikken, København, tlf. 33 860380.

Niels Arbøl er cand.scient.

Ny bog om det 21. århundredes myter

- *En anmeldelse*

Af Peter Øhrstrøm

Der er netop på forlaget Fremad udkommet en ny bog med titlen *Bedst af alle verdner - myter i det 21. århundrede*, redigeret af Dan Frederiksen og Lars Peter Jepsen. Bogen beskriver nogle sider af den alternative sektor. Det drejer sig om horoskoper, tarotkort, diverse former for alter-

nativ behandling osv. Af en eller anden grund har folkene bag bogen besluttet sig til også at medtage et kapitel skrevet af Dan Frederiksen om „creationisme“, som på den måde er kommet i et ganske besynderligt selskab! Jeg vil her kommentere Dan Frederiksens kapitel i bogen.

Dan Frederiksens artikel er i flere henseender ganske god. Man kan mærke, at han har arbejdet grundigt med stoffet. De fleste af de oplysninger, som han giver om de amerikanske skabelsesretninger, som går ind for en relativt

ung jord, er - så vidt jeg kan se - korrekte. Jeg synes dog, at Dan Frederiksen begår et par fundamentale og ret så alvorlige fejl.

Forskellige skabelsesbevægelser

Det er temmelig misvisende, når Dan Frederiksen omtaler „creationismen“ som én sammenhængende størrelse. Der findes faktisk flere typer af skabelsestilhængere i verden (og også i USA), f. eks. den såkaldte „progressive creationism“. Hovedforskellene mellem disse forskellige retninger angår dels spørgsmålet om jordens alder og dels synet på forholdet mellem skabelsestroen og videnskaben. Det hører også med i billedet, at der ikke bare findes skabelsesorienterede forskere med kristen baggrund. Ikke mindst de jødiske skabelsestilhængere er værd at lægge mærke til.

Dan Frederiksen omtaler udelukkende den amerikanske skabelsesretning, som går ind for en relativt ung jord. Naturligvis er det rigtigt, at „ung-jord-creationismen“, dvs. den bevægelse, som refererer til Henry Morris og hans kolleger fra „Creation Science Research Center“ og et par andre lignende institutioner, efterhånden får en meget stor del af medie billedet (næsten det hele). Grunden er tilsyneladende, at denne bevægelse har haft et politisk-ideologisk sigte - ikke mindst i forhold til det amerikanske skolevæsen -, og at bevægelsen er blevet en magtfaktor i amerikansk politik. De andre skabelsesbevægelser i USA, som især har satset på debatten inden for de etablerede akademiske miljøer (især universiteterne), og som ikke har blandet sig noget videre i den offentlige debat om de amerikanske folkeskolars undervisning, har stort set ikke haft pressens bevågenhed. Og Dan Frederiksen har tilsyneladende slet ikke opdaget dem. Det er trist, for nogle af disse andre skabelsesorienterede bevægelser er faktisk meget spændende.

Med det emne, som Dan Frederiksen har valgt at skrive om, burde han som minimum have taget hensyn til et par af de andre skabelsesorienterede fællesskaber, som har stor betydning blandt amerikanske intellektuelle. Blandt de akademisk set mest betydende skabelsesmiljøer i USA vil jeg især fremhæve den kristne, apologetiske organisation „Reasons To Believe“ og kredsen omkring tidsskriftet „Origin & Design“.

I dansk sammenhæng har ordet „creationisme“ pga. af artikler, som Dan Frederiksens efterhånden fået en meget snæver betydning. De, der bruger ordet

„creationisme“, henviser med denne betegnelse til de især amerikanske retninger, som bygger på en urokkelig tro på, at Jorden og livet er skabt for ca. 10.000 år siden. Det er ikke en opfattelse, som jeg personligt kan tilslutte mig. Skabelsestroen indebærer for mig at se ikke noget som helst om Jordens alder. Jeg mener heller ikke, at Bibelen har et udsagn om Jordens alder. Vi får i Bibelens første sætning at vide, at Gud skabte himmel og jord i begyndelsen, men ikke noget om, hvornår begyndelsen var. Med den betydning, som ordet „creationist“ har fået i dansk sammenhæng, kan jeg dermed ikke bruge denne betegnelse om mig selv. Jeg vil hellere kalde mig „skabelsestroende“.

Skabelse og evolution

På side 38 i bogen omtaler Dan Frederiksen det, som han kalder „creationisternes kategoriske afvisning af evolutionen“. Her er der tilsyneladende tale om en kæmpe stor misforståelse fra Dan Frederiksens side. Jeg tror ikke, at der findes en eneste skabelsesorienteret forsker noget sted i verden - heller ikke blandt tilhængerne af „ung-jord-creationismen“ - som kategorisk vil afvise, at der har fundet en vis evolution sted. Alle vil de anerkende, at der i løbet af livets historie er foregået en naturlig udvælgelse, og

dermed en mikro-evolution inden for visse grænser. Det er i øvrigt specielt vigtigt for tilhængerne af „ung-jord-creationismen“, som jo skal forklare, hvordan de relativt få individer, som der var plads til i Noas ark på bare et par årtusinder kunne spaltes ud i det meget store antal arter mm., som vi nu ser omkring os. Her er disse creationisters forklaring faktisk, at mikro-evolutionen inden for visse „grundtypegrænser“ er meget effektiv. Tilhængerne af „Reasons To Believe“ har faktisk kritiseret, at tilhængerne af „ung-jord-creationismen“ tilsyneladende har en meget stor tro på, at evolutionen på den relativt korte tid kan føre til så mange nye arter, selv når hver af de oprindelige arter fra begyndelsen kun er repræsenteret af et par individer. I „Reasons To Believe“ accepterer man også mikro-evolutionen, men mener blot, at den virker meget langsommere, end tilhængerne af „ung-jord-creationismen“ antager. Ingen af parterne afviser evolutionen kategorisk. Det, der afvises kategorisk er makro-evolutionen, dvs. troen på, at neo-darwinistiske mekanismer (mutation, selektion mv.) kan forårsage dannelsen af nye grundtyper og til syvende og sidst kan forklare tilblivelsen af alle livets former med udgangspunkt i en eneste, meget simpel livsform.

De forskellige tilhængere af skabelsestanken er enige om, at Skaberen flere (måske mange) gange i løbet af livets tilblivelseshistorie har inter文eret ved at skabe noget afgørende nyt, hvis tilblivelse altså ikke kan forklares alene med henvisning til noget materielt. Her vil mange moderne skabelsestilhængere henvise til generne som udtryk for en information og planlægning, som er blevet tilført stoffet af Skaberen, når han ville skabe noget afgørende nyt. Sålænge ny genetisk information ikke tilføres, kan der kun blive tale om variationer over bestående temaer. Nye temaer forudsætter speciel skabelse. Det er skabelsestilhængerne enige om.

Karl Popper om livets oprindelse

Dan Frederiksen gør med rette et stort nummer ud af Karl Poppers videnskabsteori. Han omtaler herunder, at selv om Popper alle dage var darwinist, hævdede han som yngre, men dog moden forsker, at det basale i darwinismen strengt taget ikke kunne testes, men at darwinismen skulle karakteriseres som et metafysisk

forskningsprogram (side 57). Popper tilføjede, at darwinismen trods alt havde succes, fordi teismen som det eneste alternativ til darwinismen for de allerfleste var helt uantageligt. Dan Frederiksen gør korrekt opmærksom på, at Popper senere opgav synspunktet. Det er for mig at se ganske sandsynligt, at Popper simpelthen ikke brød sig om at blive taget til indtægt for en generel kritik af darwinismen. Personligt mener jeg dog, at den yngre Popper har mere ret end den ældre. Man kan strengt taget ikke teste den materialistisk-darwinistiske grundforudsætning dvs. troen på, at alle livets former er blevet til alene på grund af rent materielle forhold, herunder de neo-darwinistiske mekanismer (mutation, selektion mv.). Uanset hvad man observerer, vil man ikke være tvunget til at opgive den materialistisk-darwinistiske grundforudsætning. Man kan - hvis man absolut vil - blive ved med at tro på den, uanset hvad man observerer!

Skabelsestro eller tilfældighedsmytologi

Efter min mening gjorde Popper altså ret i at fremhæve det metafysiske grundtræk ved ideerne om livets oprindelse. Det er efter min mening vigtigt at fastholde, at skabelsestroen som sådan ikke er en videnskabelig teori. Det er den materialistiske/darwinistiske udviklingstro heller ikke. I begge tilfælde er der tale om tro - en mulig, grundlæggende forudsætning for naturbeskrivelsen mm. Det ligger for mig at se lige for at tro, at f.eks. den genetiske information i vore celler, livets imponerende sammensætning og naturlovene i det hele taget er resultater af en genial skabers plan. Den, der derimod tror, at f.eks. mennesket ikke er andet end nogle kemikalier organiseret uden nogens design eller plan, men blot ved stokastiske (tilfældige) processer over lang tid, har for mig at se en meget større tro, end jeg nogensinde ville kunne mønstre! Det er efter min mening helt igennem overtro.

Den nye bog, som efter sigende skulle beskrive nogle betydende myter i det 21. århundrede, burde efter min mening have indeholdt et kapitel om det moderne menneskes tilfældighedsmytologi. Der er her efter min mening tale om en moderne myte, som slår de myter, der er omtalt i bogen, med flere længder i grad af overtro.